По конфіскаті. — Наклад другий!

Ч. 141. Львів, неділя 13. серпня 1922. Поштову належність оплачено гуртом. Рік I.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 1500 М
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Швайцарії 5 фр. шв., Німеччині 100 марок, Чехословаччині 30 корон ч., Болгарії 60 левів, Румунії 50 лей, Австрії 3000 корон. Зміна адреси 100 марок польських.

ОГОЛОШЕННЯ:
Рядок дрібного друку або його місце в рубриці „Оголошення“ 100 М., в „Надісланім“, в „Оповістках“ і некрольоги 200 М. Між новинками і в редакційній части 300 М., на першій стороні 400 М. За дрібні оголошення 30 М від слова; товстим друком подвійно. В неділі і свята 50% дорожче.

Виходить о годині 7. рано.

Один прим. 60 Мкп.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10

Львів, дня 12. серпня 1922.

За всяку ціну.

За всяку ціну! — ось клич, який з ріжними додатками — як електрична струя — проходить крізь польський організм відносно Сх. Галичини. За всяку! — кричить садистично шовіністичне „Слово польске“ — задержати Сх. Галичину під Польщею, як звичайну польську провінцію, таку саму, як напр. Ке[illegible]ську чи Ка[illegible]ську землю і погрожує п. Новакови, котрий хотів би зробити із Сх. Галичиною якусь ветеринарійну операцію. „Східна Малопольска не прийме автономічного статуту для Східної Галичини, не могла би приймити, не відділюючися від Польщі, безсумнівно радше зірве всякий звязок з урядом Річипосполитої, щоби тільки остати частиною Польщі, хоч би поза польською державою“.

За всяку ціну! — мугикає свободолюбна, поступова, „справедлива“ П. П. С. і п. Недзялковскі виготовлює статут для Сх. Галичини чи для „Східної Малопольски“ (оба ці терміни чергуються в „Роботнік-у“) в супереч суто-анексіоністичним інтенціям „кресових соціялістів“ в роді п. Гавзнера, поклонника небіщика австрійського цісаря Франца Йосифа, і инших героїв з саської епохи Польщі.

За всяку ціну! — думає п. Скірмунт, пише ноти до аліянтських держав, розїзджає між Парижем і Льондоном і... вертає з квітком.

За всяку ціну! — горлає п. Вітос і закладає до деморалізації і розкладу українського громадянства зрадницький „Рідний Край“, а инші „кресовці“ поганенький свисток „Хлопська правда“, якою засипується села, щоби тільки опоганити все українське, щоби вигодувати червака зневіри, сумніву, розпуки. Та всі ці кождонівські заходи поза непотрібним, легкодушним викидуванням гроша, зібраного з українських податників, не приносять ніякого успіху. Затроєні стріли відбиваються о панцир української політичної свідомости, національної гідности, певности святих прав нації.

За всяку ціну! — каже п. Мархлевскі і доводить на відчиті в Москві, що Сх. Галичина це польський край, бож він в Радехові, в маєтности гр. Баденія ще перед війною чув, як форналі говорили польською мовою до пана графа. А це вповні вистарчає, щоб на основі цього форнальсько-баденівського „самоозначення“ злучити Сх. Галичину з будучою польсько совітською республикою.

І хто тільки не кричить: З а в с я к у ц і н у!

Воно й не диво! Цей крик є не лише криком шовінізму й імперіялізму, але й криком розпуки: Сх. Галичина призначена на жертву молоха великодержавности. Вонаж посідає бездонні природні богатства: нафту, [illegible], сіль, дерево, камінь, безліч рік і т. п. Грунт є добрий, земля прекрасна, податник певний, 70 проц. всього теперішнього польського вивозу йде із Сх. Галичини, котра єдина сяк-так піддержує танцюючий торговий білянс і хиткий державний скарб.

Вже четвертий рік Сх. Галичина живе в неунормованих відносинах. „Суверенний сойм“ у Варшаві, покликавши собі на репрезентантів кількох польських послів до б. австрійського парляменту, поширював свої компетенції на Сх. Галичину. Польська влада усунула всі признаки автономічних прав краю, починаючи громадською автономією і кінчаючи краєвим Виділом. Польська влада завела свою цивільну адміністрацію всупереч мандатови Найвищої Ради Мира в Парижі з 25. червня 1919, уповажнюючого Польщу лиш до мілітарної обсади

Одначе прийшла смерть й на „суверенний сойм“. Ухвалено виборчу ординацію, треба розписати вибори, а тут біда із Сх. Галичиною. Польські посли, номіновані Варшавою із Сх. Галичини, поставили внесення, аби Сх. Галичині надати губерніяльну автономію (на зразок б. російських земств). І от від кількох днів новий польський кабітет носиться із тою „автономією“ і Сх. Галичиною, як баба зі ступою. Що робити? П. Новак скликав до Варшави старих акушерів в роді д-ра Бобжиньского, Шимона Ашкенази, Кашніци, ославленого пепесівського кондотієра Левенгерца і радить, радить, бється, як риба об лід, кидається. як муха в окропі.

П. Скірмунт теж поробив був всякі заходи. Найважнійша річ втихомирив чеського Бісмарка, здобув був його не лише для своєї концепції розвязки східно галицької справи, але навіть в Генуї пустив його на торг, як свого баришівника. А тут приходить небажана вістка, що Бенеш змінив своє становище до справи Сх. Галичини. І знов клопіт.

„Хвіля“ доносить, що „конференція знавців остає в звязку із справою розписання виборів у Сх. Галичині, особливо, що версайльський трактат не вияснив відношення Польщі до Сх. Галичини“. Правда, версайльський трактат застеріг тільки для аліянтів установлення східних границь Польщі, але за те трактати сан-жерменський і севрський виразно і недвозначно вияснили те відношення.

Польський міністер закордонних справ п. Нарутовіч хоче вступити в сліди свого попередника й переїхатися до Парижа й Льондону, щоби там зреалізувати свій клич: за всяку ціну! П. Скірмунт вернув з нічим.

15 серпня ц. р. здержуємо висилку нашого часопису Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою.

Конференція в Льондоні.

Перерва в нарадах конференції.

Спеціяльний кореспондент аґ. Аваса доносить з Льондону: Четвертий день конференції заповідається як день вичікування, бо не передбачується ніяких нарад між міністрами або знавцями. Один тільки англійський кабінет радить над ситуацією. Щойно після засідання англійської кабінетної ради, буде можна довідатися про останнє рішення Льойд Джорджа. Серед поодиноких делеґацій замітна оживлена діяльність. Поанкаре і де Ляснері відбули 9. ц. м. конференцію з французькими знавцями. Президент Тені продовжував свої заходи, щоби довести до порозуміння між Льойд Джорджом і Поанкаре. Італійський фінансовий знавець Джаніні звернувся до міністра закордонних справ. В кругах конференції оцінюють положення одноголосно як дуже серіозне. В італійських кругах удержується погляд, що розбиття конференції в теперішний мент не мало би практичного значіння, вплинулоб хиба тільки на англійсько-француські взаємини.

Напружена ситуація.

„Н. Фр. Пр.“ наводить донесення „Ентрасіжану“ з Льондону з дня 9. ц. м, де подається, що положення в Льондоні дасться очеркнути в такий спосіб: Становище Льойд Джорджа узмістовлюється в словах: „Не годимося, щоби Німеччину зруйновано“. Що до Поанкаре, то цей сконкретизував вже своє становище словами: „Хочемо, щоби Німеччина виповнила версайльський договір і дала нам продуктивні застави“. Супроти цеї ріжниці думок старався президент Тені посередничити між Францією і Англією, однак так Льойд Джордж, як і Поанкаре не хочуть змінити свойого становища. Положення стало напружене. Вечером признавано в кругах конференції, що наступив застій в праці конференції. Членів англійського кабінету, що перебували на феріях покликано на четвер, на засідання кабінетної ради. Зачувати, що Поанкаре, сейчас по повороті з конференції задумує скликати засідання парляменту.

Довкола проєкту Поанкаре.

„Тан“ пригадує, що проєкт плачення приходів з мита і побирання оплати від предметів вивозу, чого концепцію подав Поанкаре, повинен бути прийнятий через ґарантійний комітет тому, що Німеччина признала його в засаді, ще в часі останніх виплат з дня 5. мая 1921 р. Супроти того не буде це ніяким новим зобовязанням Німеччини, але останеться тільки питанням поправлення блуду, що не дасться пояснити. „Тан“ висказує вдоволеннє, що Льойд Джордж годиться на те. Вкінци денник подає проєкт примінення драконських средств, які малиб на ціли ввести рівновагу в німецький буджет. Денник предкладає, щоби німецький буджет не обтяжувано на далі коштами нових робіт.

Перед рішенням англійського кабінету

„Н. Фр. Пр.“ подаючи вістку про скликання англійської кабінет-

ної ради додає: Англійські офіціяльні круги заявляють, що кожда на власну руку підприйнята акція французького уряду буде безперечно кроком до розбиття антанти. Аг. Райтера подає, що положення сталось дуже серіозне. В Льондоні надіються, що англійський кабінет винесе на днях дуже поважні рішення.

Австрійська справа на конференції.

Дипльоматичний кореспондент „Дейлі Телеграфу“ доносить, що в кругах льондонської конференції рішено видвигнути також справу Австрії.

Неуступчивість Поанкаре.

Аг. Аваса подає з Льондону: Наради між Льойд Джорджом Тені і Поанкаре мали дуже тяжкий перебіг. Говорять, що Льойд Джордж прийняв такі точки французького предложення: 1) стягнути згідно з поглядом репараційної комісії, 26 прц. з німецьких приходів в чужій валюті зглядно з експорту, 2) Перевести секвестр німецьких митних приходів, які обчислено на 300 міліонів зол. марок, 3) Зарядити контролю як гірничих підприємств в басейні Рури, так і державних лісів, положених на лівім березі Рену.

Инші предложенмя, як привернення митної лінії над Реном і замкнення басейну Рури митними границями, стрінулись з рішучим опором Англії. Також Поанкаре не хоче під ніяким оглядом відступити від поставлених домагань.

Італія за ревізією версайльського договору.

З Льондону доносять до „Н. Фр. Пр.“: В часі засідання комісії знавців, відбувалася приватна дискусія між премєрами, де більше обговорювано тему будучої конференції, чим теперішньої. Теперішні переговори вважається тільки як вступ до будучої конференції. Погляди обох премєрів розходяться цілковито. Поанкаре є думки, що можна осягнути всі бажані ґарантії при малих коштах, підчас коли Льойд Джордж стоїть на зовсім противному становищі. Англія предкладає уділити Німеччині короткоречинцеву мораторію і жадає, щоб пировірено відтак положення на новій конференції, яку скликано би в слідуючому місяці. Цему противиться знов Франція і Італія. Становище бельгійських делеґатів є ще на разі нерішене. Також комісія знавців не дійшла дотепер до ніякого конкретного рішення. Поанкаре згодивбися на дуже коротку мораторію з речинцем від 6—8 місяців, щоби обсадити відтак басейн Рури. Англія думає знов, що дорогою мілітарних репресій не віднесеться ніяких фінансових користей наоборот, заженеться Німеччину в обійми большевизну. Для того Англія є за довшою мораторією, яка далаб Німеччині змогу стануги знов на ногах. Також Італія противиться обсадженню басейну Рури, при чому однак не хоче згодитися на довшу мораторію. Італійські делеґати думають, що оба згадані виходи моглиб помочи тільки хвилево. Тут треба йти до цїли дорогою основної ревізії економічних постанов версайльського договору і винайти таку плятформу, де сходилиби інтереси союзників разом з платничою спромогою Німеччини, не тільки на нині але також на будучі роки,

Пессимістичний настрій в Англії.

Аг. Аваса доносить з Льондону: В компетентних льондонських кругах надіються, що після закінчення нарад англійської кабінетної Ради відбуде Льойд Джордж довшу конференцію з Поанкаре. В англійських урядових кругах панує далі дуже песимістичний настрій.

Можливість відложення конференції.

Радіо з Лїфилду доносить: В англійських кругах не сподіються, щоби рада міністрів, яка збереться 11. ц. м. винесла якенебудь кокретне рішення. Заходить можливість відложення конференції. В цей спосіб уряди союзних держав одержали би змогу розглянутися більш докладно в ситуації.

Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Земельний Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000, Жертводавці понище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!

ення звернені в першій мірі проти Франції, доказом чого має бути будова стратеґічних залізничих шляхів під французькою границею. „Н. Л.“ вносить з цього таке заключення, що „не належить вірити мировим заявам німецького демократичного уряду, який прямує до імперіялістичних цілей“.

Польща і Росія.

Курєр Варшавскі“ в статті, присвяченій справі взаємин Польщі і сов. Росії твердить, що Польща не може економічно істнувати без Росії. При економічному відродженню Росії Польща — на думку „К. В.“ — повинна відіграти важну ролю, як така, що лучить сов. Росію із заходом. Наслідком цього Польща повинна стреміти до тісного контакту з Росією. Кромі цього важні для Польщі інтереси оставших в Росії Поляків, які поки що не збираються вертати до Польщі.

Хоча рижський договір — пише дальше згаданий денник — не можна вважати у всім досконалим, то не менше він оставляє Польщі відомі вигоди, які Польща повинна використати, навязати вже тепер тісні зносини з Росією та заінтересувати Росію польською промисловістю. Денник вважає, що на відізджаючу до сов. Росії окрему комісію для реорґанізації дипльоматичного представництва, треба наложити місію для навязання тісних господарських взаємин поміж обома державами.

Совітська Росія.

Англійський журналіст про голод.

До Праги прибув із совітської Росії англійський журналіст Г. Картер, котрий обїхав надволжанську область і був також м. и. в Бузулуку. Це місто цілковито вимерло. Всюди видно написи, остерігаючі перед холерою, тифом і чумою. Нечисленна людність, що остала при життю стоїть в рядку, дожидаючи видачі пайка. Вулиці пусті, маґазини пусті.

Дуже прикре вражіння викликують села. Будинки стоять без криш, знятих для виживлення худоби.

В цій области ведуть енерґічну роботу квакери, при чім найбільшу увагу звертають на дітей. Для них устроюють приюти, в яких находиться по 50 дітей.

В сов. Росії працює над допомогою голодуючим 24 національних і 7 міжнародних орґанізацій. Картер твердить, що совітський уряд для боротьби з голодом майже нічого не робить, а тільки перешкаджає, кажучи, що урожай в Росії буде такий, що можна буде вивозити хліб за границю. Очивидно такі заяви причинюються до обмеження допомоги із заграниці.

По словам Картера в сов. Росії середній урожай. Одначе багато поля стоїть облогом. Так на пр. на шляху поміж Саратовом і Самарою він бачив ледви малу скількість засіяного поля.

В цьому році Росія не може нічого вивезти. Їй навіть не вистарчить зібраного хліба до слідуючих жнив. Значить, без енерґічної допомоги із закордону немає надії на припинення голоду.

Комуністи втікають з партії.

По офіціяльним даним, число членів комуністичної партії в петроградській области за першу половину ц. р. зменшилося з 21.418 на 12.865 осіб. (Рпр.)

Терор.

„Голос Росії“ доносить, що в останніх часах в совітській Росії знову скріпилася кровава діяльність сов. ревтрибуналів і че-ка. В останнім тижни в багатьох місцевостях виконано багато розстрілів і арештовань.

Засуд смерти на епископа.

Московський ВЦИК. відкинув подання о помилування засудженого на смерть епископа Венямина. — (ПАТ.)

Конгрес III. Інтернаціоналу.

Конгрес III. Інтернаціоналу назначено на день 7. листопада (ПАТ).

Засудження с-ерів.

З Москви доносять: Дня 8. ц. м. оголошено вирок в справі соціял-революціонерів. Головні обжаловані, а саме: Герштайн, Тендель

Преса.

Редакції „Народніх Листів“.

„Народні Лісти“ твердять, що Німеччина продовжує свої збросння, головно на східній границі. Там мають уставлятися тяжкі гармати найновійшого типу. Кромі цього поправляють Німці саські твердині над чеською границею і фабрикують у великій скількости гармати та муніцію, мнимо для сов. Росії. Одночасно виробляє Німеччина нові літаки, вибухові матеріяли і трійливі гази.

Денник твердить, що ці збро-

На сторожі народнього добра.

3)

(Додаток до „Вістника“ неуконституованої фондації „Народнього Дому“ у Львові).

(Продовження.)

Із сього — по висновкам „Замѣчаній“ — вийшли для фондації Н. Д. необчислені шкоди, спричинені як самими українськими військами, так опісля „озлобленими побідниками“ і т. д. Зате теперішний правительственний комісар по опорожненню будинку бурси з війська не хотів віддати її ні на українські школи, ані для сирітського захисту, ні для своєї бурси, аж Маґістрат зареквірував в грудни 1921 р. цілий будинок для польських тифом загрожених репатріянтів. Свій бездонно злобний висновок опирають автори „Замѣчаній“ на хоробливому, їдю зараженому розумованню, що Кураторія, свідома, що управляє чужим майном („въ сущности все таки чужія учрежденія“), а маючи сумніви, чи при загарбаному майні удержиться, (въ прочности захвата которыхъ у украинцевъ возникли почему-то сомнѣнія) воліла заризикувати чужим добром („лучше и удобнѣе всего рискнуть не своимъ собственнымъ, а чужимъ добромъ“...). як своїм народнім, — при чім вичислюється „Просвіта“. „Дністер“, „Товариство Шевченка“ і т д.

На таку низьку інвективу не відповідається. Так можуть думати і судити люде лише самі по собі, — люде, котрі як „тревога“, то нишком „спасаясь“ втікають, а по трівозі „мужно і голосно“ вертають!

Не для вас, панове, піднестися духом до висот 1. листопада 1918 р.! Тоді не йшло о який там дім „Просвіти“ чи „Дністра“, чи „Народнього Дому“, — а о волю! Розумієте панове! Люде несли тоді в жертву вітчині, за ідею волі і незалежности, своє добро і життя! І вам, котрі в той великий час крилися в Ростові, не соромно було увіковічнити друкованим словом свій, в засліпленій ненависти до рідної землі і народу так знікчемнілий спосіб думання, що ви важилися кинути грязю на таку святу, велику і потоками крови освячену хвилю, кидаючи низьке підозріння, що провідники народу і війська в таку хвилю по юдиному розважували над тим, що краще і вигіднійше дати українському війську Народній Дім, бо се — й так „чуже“. А як переворот не поведеться і прийде пімста побідників, так краще, нехай жертвою паде чуже добро, як своє...

На такі інвективи, кажемо, — не відповідається инакше, як те, що — кождий судить по собі!

Одначе для ствердження історичної правди заявляємо, що Команда Українських Січових Стрільців останнього дня, се є 31. жовтня 1918 р. зареквірувала силою поміщення в „Нар. Домі“ на хвилевий постій. В Ставропиґії війська зовсім не було; ця полоса міста не відповідала військовим комбінаціям. Якими стратеґічними зглядами руководилася військова команда, реквіруючи „Народній Дім“, не наша це річ Додамо, що Кураторія того самого дня інтервеніювала в команді про цю реквізицію — розуміється — безуспішно. Зрештою всякому, тільки не засліпленим ворогам свойого народа є ясне і зрозуміле, що цього, що опісля сталося і склалося, тоді ніхто не міг передбачити.

І рішучо застерігаємося проти низької інвективи, що Кураторія уважала тоді „Народній Дім“ „чужим“ (себ-то російським) добром! Як тоді, так і тепер, і в будучині „Народній Дім“ у Львові уважаємо українською народньою фондацією, — і виключною власністю українського народа в Галичині, до котрої ніякі „общества“ права найменшого не мають!

Переходячи до дальшого заміту (стор. 11), що коли инші, навіть приватні особи до розпаду Австрії преців добилися будь-якої винагороди воєнних шкід, то Кураторія „Н. Д.“ „ни малѣйшаго возмѣщенія военныхъ убытковъ, но даже какой нибудь льготной правительственной ссуды за этотъ счетъ за все время своего существованія не выхлопотала...“ Назвемо це дальшим звеном цеї злоби і клевети, якою пересичена ціла стаття „Замѣчанія“.

Кураторія обняла справи „Н. Д.“ що-йно 1. квітня 1918 р., а розпад Австрії наступив в жовтні тогож року.

Негайно, після обняття, Кураторія з цілим можливим поспіхом і енерґією взялася за обчислення і ліквідацію воєнних шкід, та виєднання воєнних запомог, субвенцій і позичок, використовуючи всі істнуючі закони і розпорядки. Вислідом цих мозольних заходів було, що протягом пів року виконано всі законами приписані зголошення і формальности, переведено 5 льокальних комісій, словом довершено все можливе, так, що розходилося вже лише о само зреалізовання і сфіналізовання цілої акції.

(Продовження буде.)

ман, Грабовский, Ліхачев, Іванов, Донской, Евгенія Батнер, Тімофеев, Морозов, Аханов, Антовский, Ігнатієв, Семйонов, Коноплева і Єлена Іванова засуджені на смерть; Ефомов, Раков на 10 літ тюрми; Угов, Дерющинський, Львов, Зінков і Козлов на 5 літ тюрми; Горков, Добролюбов, Дашевский і Пелевін на 3 роки тюрми; Злобін на 2 роки тюрми. Прочих обжалованих увільнено.

ВЦИК, затвердив вирок, одначе здержав його виконання з тим, що коли с-ери виступатимуть дальше проти комуністів, тоді засуд буде негайно виконаний.

Ленін подужав?

По донесенням бюра Райтера з Москви, Ленін цілковито подужав.

На конгресі комуністів в Москві відчитано відповідь Леніна на переслані йому бажання з нагоди виздоровлення. Ленін висказав надію, що небавом верне до праці. На цім конгрес комуністів замкнено. Зіновєв візвав зібраних до виповідження оконечної війни с-ерам і меншевикам. (ПАТ.)

Зїзд комуністичної партії в Москві.

Дня 4. ц. м. отворено в Москві зїзд комуністичної партії, на якім виступив з рефератом Радек. На його думку, економічне відродження совітської Росії начнеться ще в тім році, коли тільки на випадок гарного урожаю дасться збільшити посівну площу, зорганізувати добрий апарат внішної торговлі і винайти способи стабілізації совітської валюти.

На зїзді прийнято резолюцію, одобряючу теперішний напрям закордонної політики ВЦИК.

Комуністи втікають з армії.

На партійній конференції в Москві поставлено внесок в справі означення способів проти утечі комуністів з рядів червоної армії. По інформаціям центрального комітету з армії втікло около 40 проц. комуністів. (Рпр.)

Суд над патріярхом Тихоном.

„Комуніст" доносить, що суд над патріярхом Тихоном відложено до жовтня, бо в слідстві вийшли на яву нові факти. Патріярха тримають дальше в Донськім монастири.

Заступником патріярха Тихона оголосив себе архиепископ Агафангель.

Червоні інтенданти.

Як подають з Москви, з початком вересня відбудеться там процес проти 115 червоних інтендантів, з яких 82 комуністи. Всі вони обжаловані за службові надужиття і мальверзації.

Скількість людоїдів.

З Москви доносять: Офіціяльно оголошують, що досі в голодуючих місцевостях зареєстровано 3.001 випадків людоїдства.

Дописи з краю.

Жидачів.

Невже це бунт?

Дня 1. серпня ц. р. припровадила ескорта жандармів до судових арештів в Жидачеві вісьмох провідників „бунту" із с. Волинева, в цьому числі вже старшу жінку Марину Кіячик, сивого та ще й безрукого господаря Михайла Клімковського, кулявого Федя Воліцького, молодого парібка Івана Воліцького і Івана Кофлика і ще двох молодших людей. У слідчому протоколі жандарм подав, що в неділю, дня 30. липня ц. р. арештовані в намірі „задусити", напали з купою жінок і дітей на жандарма, що був прийшов до села в службових справах. В критичній хвилі оборонив нещасного війт (таки голіруч).

Із слів селян в тій самій справі виходить ось що: Вже від двох літ гоняться жандарми за пописовим Петром Клімковським рим.-кат. обряду, сином Михайла, який свого часу заявив на постерунку в Жидачеві, що він у польськім війську служити не буде, бо: 1) почуває себе Українцем і не лише говорити, але й молитися по польськи не уміє, а в костелі був ще як його хрестили; 2) що від сього обовязку звільняє його, як горожанина Східної Галичини, розпорядження польського міністерства війни. Така заява ще більше розятрила чуйність наших повітових „królewiąt".

Пошукуваного, що в неділю перед вечером проходив вулицею, стрінув жандарм і відпровадивши його на батькове подвіря, став бити прикладом, хоч арештований в нічому не спротивлявся жандармській волі. На крик наляканих матері сестер збіглися сусіди. Жандарм урядував дальше. Тоді із „збунтованої" бабської громади хтось крикнув: „Люде, де ви? Не даймо! Вони нелюди мого сина замучили!" Це налякало жандарма, котрий опамятався і почав оправдуватися. Коли розходилися збунтовані, не стало й рекрута, та на подвірю остало кількох мущин, котрих і обвинено як виновник в цеі ворохобні і допомоги в утечі.

У вівторок, дня 1. серпня ц. р. досвіта, прийшов до села комендант жидачівського постерунку Енджейчук з чотирома жандармами арештувати провідників „бунту". Пів села тягав до протоколів, битком заповнив жінками громадський арешт, вкінці вісьмох арештованих запровадив до судових арештів в Жидачеві, де караються до нині.

Бузеччина.

П[illegible]гна організація.

Загальні збори читальні „Просвіти" в Ліску відбулися дня 23. липня ц. р. під проводом о. П. Пелехатого з Кудерявець при великій співучасти громадян. Дуже потішаючим обявом було це, що на збори зійшлися усі, від молодіжи аж до сивоволосих старців. Дуже численну участь взяло жіноцтво. Вибрано новий виділ і контрольну комісію, в склад яких увійшли люде найбільше свідомі, що не тільки що не відказувалися від народньої роботи, але ще звертались до зібраних з теплими словами заохоти до просвітної праці. При читальні зорганізовано аматорський кружок та хор.

Не без того, щоби і у нас не було перепон зі сторони власть імущих, а то в особі місцевого війта, нашого великого „приятеля-сусіда". В сам день зборів викрикував, що „українських бандитів розжене на всі вітри". Це той сам, що обидливими словами накидувався на особу нашого митрополита. Ви, „пане вуйте", не доросли до того, щоб критикувати нашого владику і краще дивіться на задні колеса...

За гарним примірем Ліска пішло село Новосілки-Ліски. І там відбулося відновлення читальняного життя дня 30. липня ц. р. при співучасти делегата головного виділу „Просвіти" д-ра Ст. Біляка, який своєю гарною і річевою промовою вказав присутним шляхи до обнови просвітного життя.

За те сумні були дня 23. липня ц. р. загальні збори філії „Просвіти" в Буську, на які запрошено по двох делегатів зі сіл судового округа Буськ. Збори мали розпочатись о год. 3 по пол. і на той час прибули делегати. Якеж було здивовання, а опісля обурення серед делегатів, коли час уплив і уплив, а старого виділу філії „Просвіти" не мож було дочекатися. Найфатальнійше то, що старий виділ, це переважно місцева бузецька інтелігенція, яка не уважала за свій обовязок на час явитися. А дві години пізнійше явилася мала горстка цеї інтелігенції, яку на пальцях можна було почислити. В заступництві голови і то доперва на персвазії відчинив збори яко старий виділовий о. Калиневич, місцевий парох. Але щож почули зібрані? Кілька слів всего, що було щось, а тепер нема нічого, і що треба вибрати новий виділ. Як страшно розчарувалися делегати, що знайшли в собі тільки сил, щоб по цілотижневій праці в поли піти ще до Буська, надіючись, що почують щось справді цінного, що піднесе їх на духу, підбадьорить, що покажуть їм дорогу, якою мають іти, а почули кілька фраз. Це одно прикре вражіння віднесли присутні: філія „Просвіти" бузецького округа не виказала жадного заінтересовання справами просвітними, справи ті порушувала не конче серіозно і якби під примусом. Тай замкнення зборів відбулося так, якби хтось подумав: А слава Тобі Господи, то вже кінець.

Бузецький.

РІЖНІ ВІСТИ.

Автономія для національних меншостей на Литві.

Литовський сойм ухвалив для національних меншостей автономію з правом свобідного полагоджування власних справ в области культури, освіти, добродійности і суспільної опіки з правом оподаткування своїх членів на згадані ціли та з правом участи в державних фондах на спеціяльні культурні й добродійні ціли, о скільки їх не заспокоюють загально-державні інституції.

Ця ухвала має історичне значіння для ідеї рівноуправнення національних меншостей і для литовської держави. Наслідком цього мала що до границь Литва стала одною з перших новочасних держав.

Чехословаччина і Югославія.

По донесенням з Білгороду, на бажання югославянського уряду в Чехословаччині відбудеться нарада чеських і сербських державних мужів. В нарадах візьмуть участь през. Масарик, премєр д-р Бенеш, премєр Югославії Пашіч і міністер для закордонних справ Нінчіч.

Центральна рада сіоністів.

В днях 25. серпня до дня 1. вересня відбудеться в Карльсбаді річна конференція Центральної Ради сіоністів (Рпр.).

Араби проти Жидів.

Як подає Ж. К. Б. арабська преса веде дальше консеквентну агітацію проти палестинської дер-

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Олександер Архипенко.

II.

Пабльо Пікассо. Компроміс. Архипенко на картах історії мистецтва. Чим він великий і сильний.

Далекий від того, щоб малювати картину розвитку чи розкладу нового мистецтва Европи, започаткованого проголошенням футуристичного манифесту, думаю, що для кращого зрозуміння творчої фізіономії Архипенка не вадить — зясувати собі на чому спиралася „реакційність" кубізму у відношенню до перших поривів італійських футуристів.

Еспанець Пабльо Пікассо був тим талановитим учнем Цезан'а, який зрадивши вчителя ще там, де пробував сили його композиційно малярських вартостий („Перо") відважився протиставити рознузданности футуристичних вибриків — принціп „строгої, математичної дисципліни". Так бодай зясовує його становище історія нового мистецтва. Одначе хай собі ніхто не уявляє, що та „реакція" Пікассо, була чимсь з роді уже занотованих історією реакцій, то є повороту чи наближення до вихідного моменту струї, проти якої реаґується. Реакція Пікасса була тільки домашньою революцією в лоні футуризму, його частинним розщіпленням. Бо коли футуристи мимо своїх революційних фанфаронад не були, на мою думку, нічим більше, як континуаторами основного заложення імпресіоністів, перенесеного з области константної гри світла і краски в область руху тихже елементів, то перший з „кубістів" проголосивши боротьбу рознузданности химерних плям, заступив її такоюж розвузданністю ґеометричних форм, під покришкою ніби „математичної систематики". Боюся, що я поповнив єресь у відношенню до нової мистецької релігії, якої правди, диктовані з непохитністю обявлення, з трудом находять доступ до мого мізку, не могучи ніяким чином добитися до серця. Маючи доволі розвинений громадянський змисл, я хотів би перенести момент контролі і в область мистецьких цінностий. Не могло бути й мови про щось подібне в спробах перших футуристів, алеж в мистецтві кубіста Пікассо прозваному деким „криком за новою систематикою", той момент повинен би виходити сам зі себе. На жаль, чи на щастя, так не є. В протиставленню до „Марінетистів" (так би треба називати італійських футуристів для розріжнення від їхніх приклонників з лона других націй) яким ходило о стенографічну квінтесенцію зорового вражіння руху, Пікассо абстрагує від даного явища як такого, стараючися унагляднити метафізичне, ірраціональне відношення простору до предмету. Тим самим т. зв. „постатті першого пляну", які тому чи другому з його попередників могли послужити вихідною точкою для композиційної концепції, зводяться в Пікассо до зера. Очевидно коли ходить о околяіка. Бо кубіст з круга „втаємничених" мусить бачити в даній композиції усе те, що йому його релігія до вірування подає.

„Категорія простору" — це боєвий клич творчости Пікассо. А щоби втілити цю фільософічну концепцію в пластичну форму, він не тільки „спроваджує відзеркалення дійсности до її таємних праформ чи рознуздує визволену від всякої предметовости краску і лінію до своєвільної гри", але старaючись сконкретизувати „катеґорію простору" — дає „прочуття трьохвимірности" в абстрактних композиціях трикутників, кругів, сеґментів, кубів і цилиндрів. А коли він ту чи другу композицію підпише „скрипка" чи „чоловік з клярнетом" або „поет" то рішуче не для того, щоби шукати в ній чогось, що нагадувалоб нам бодай одну черту з того чи другого явища, але щоб зазначити характер вражіння, яке зродило в його голові ту чи другу концепцію.

„Щось в роді пораження мозґу" пише Осборн, який поза тим старається за всяку ціну зрозуміти „о що ходить". І треба погодитися з тим мимовільним окликом не тому, щоб вия-

жавної позички. Деякі арабські денники заявляються проти участи Арабів у виборах до конституанти, що мають небавом відбутися на основі рішень нової конституції.

Конфлікт з Баварією полагоджений.

„N. W. Journal“ доносить з Берліна, що переговори поміж німецьким урядом і баварською делегацією покінчилися. Зачувати, що порозуміння наступить на тій основі, що баварський уряд відкличе свій розпорядок, а уряд Німеччини зложить в парляменті заяву, що на будуче не буде предкладати законів, які могли би нарушити суверенність поодиноких країв.

Експозе італійського премера.

З Риму подають: Де Факта виголосив в парляменті урядове експозе. Він заявив, що супроти того самого політичного і парляментарного складу уряду, його програма остає без змін. Найпильнійшою справою є зрівноваження буджету. Говорячи про внутрішну політику, Де Факта болів над застоєм політичного життя, викликаного останніми випадками. В хвилі, як премер говорив про військо, фашісти устроїли овацію під адресою присутних в льожі представників військовости.

Поражка Ірляндських повстанців.

Радіо з Лімерик доносить: Війська національної армії взяли останні становища повстанців в графстві Лімерик.

Конґрес есперантистів.

В Гельсінґфорсі отворено міжнародний конґрес есперантистів, на якім заступлені 32 народи.

Виселювання Німців з Ельзас.

Matin подає, що около 100 Німців в Ельзас одержало наказ опустити цей край. Наказ мав бути виконаний на другий день після оголошення.

Японська позичка для Китаю.

Як доносить радіо з Токіо, Японія відмовила уділення позички Китаєви, доки там не скінчиться домашна війна.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Уступки Поанкаре.

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр.“ з Парижа: Рада міністрів на засіданню під проводом Мільрана, заявилася за компромісом на льондонській конференції й ухвалила уповажнити Поанкаре до деяких уступок в користь Англії. Французькі правительственні круги не хочуть подати близших подробиць. Як зачувати, Поанкаре має зречися жадання митної границі над Реном і митного замкнення рурського басейну. Зате, по віродостойним інформаціям, має Поанкаре зажадати участи Франції або взагалі союзників у німецькому хемічному і летничому промислі. Мається нанову порушити плян введення нагляду над цілим німецьким хемічним промислом, щоби перешкодити фабрикації трійливих ґазів і инших военних матеріялів.

Пляни Л. Джорджа.

Париж (ПАТ.) ВКБ. „Ль'Евр“ пише, що Л. Джордж, колиб не дійшло до порозуміння на конференції, задумує порушити справу коаліційних довгів і предложити резиґнацію Англії з її претенсій. На скільки такий проєкт мав би успіх, отворив би дуже широкі вигляди.

Відень. (ПАТ.). „Н. Фр. Пр.“ з Парижа: Як зачувати, Льойд Джордж, щоби не допустити до зірвання конференції, що потягнуло би за собою поважні наслідки, задумує мабуть віднестися до Союза Народів у справах, що до котрих не осягнулося би порозуміння, а саме на основі уст. 13. і 15. версайльського договору.

Бої в Ірляндії.

Деблін. (ПАТ.). Райтер. Правительственні війська вчера нічю заатакували в Корку повстанців. Прийшло до завзятої боротьби, що трівала цілу ніч. Гадають, що упадок Корку влекшить закінчення операцій.

Засуд функціонарів Нобля.

Карльсбурґ. (ПАТ.). Як доносять московські „Ізвестія“, розправа проти двох функціонарів Тов. Нобля покінчилася виданням на них засуду смерти. Засуд виконано.

Льойд Джордж у анґлійського короля.

Льондон. (ПАТ.) Король приняв нині на авдієнції Льойда Джорджа.

За Царгород.

Бордо. (ПАТ.). З Царгорода звідомляють, що на місце забраних декотрих грецьких відділів напливають нові, передовсім артилерія.

Видалювання Німців з Альзації і Льотаринґії.

Штрасбурґ (ПАТ.) Нині почалося видалювання Німців з Альзації і Льотаринґії. Видалювання муситься покінчити в суботу о півночі. Видалені перейдуть границю поодиноко.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

З дороги життя.

„Двацятий Вік“.

В наші часи про що тільки не сталиб ми говорити, як зразу-ж почуємо „резонне“:

-- Прошу вас, таж то Двацятий Вік!...

Чудовий вік! Доба техніки, поступу й культури...

А не так давно був я на одному селі, яке майже коло самого Львова. Як вийти за село і стати на давних стрілецьких ровах, то видно „коріес“ і чутно, як гуде трамвай. Навколо чудові околиці, а в селі смуток і непевність якась...

— Ви до кого? — питався мене хмурний, як осінна ніч, якийсь „вуйко“.

— До пан-отця! — відповів я.

— Х-хе... До єґомосця, може?... — хитро глянув на мене і, дивно, в його погляді було щось від наддніпрянського „дядька“, коли йому приходилося мати справу з невиразним киянином.

— Так, до єґомосця! — поспішився скязати йому.

— Он, туди йдіть!... — показав мені рукою в бік поваленого паркана й безладно наплутаних кільчастих дротів, за якими зеленіли якісь присадкуваті дерева.

Пішов, як було сказано, знайшов у паркані діру й опинився перед великим обдертим будинком. Майже всі вікна були позалатувані бляхою та тоненькими дощечками, а вхідні двері на ґанку забиті якимсь палічям.

— Єґомость дома? — спитав я якоїсь дівчини, що ганялася за индиком навколо бузкового куща перед ґанком.

— Ай! — сказала вона байдуже. — Сплять!...

Я вирішив зачекати, заки він встане і пішов оглядати церкву, яка стояла тут-же. Навколо церкви той-же кільчастий дріт, дзвіниця розбита, один тільки дзвоник затримався, та й той попростріляними дірами дивиться. Церква нова, мурована, гарна, але наче на неї всі громи валилися. — Діра коло діри, як у решеті, і все з боку Львова... Вікна в церкві, як і в домі єґомосця, — латані...

— Напевне Москалі так погромили! — подумав я про себе, згадавши недавню минулу „освободительную войну съ Тевтонами“.

— Дивитеся, еге?! — почув я коло себе старечий, але міцний голос.

Я швидко повернувся в його бік і побачив кремезного, з таким ясним лицем, старенького єґомосця.

Привіталися й розговорилися.

— Сорок три восьми-цальових випустили сюди Поляки з „Корса Unii“... — говорив він. — А як сами прийшли сюди, то не зіставили камінчика непорушно... все перевернули...

Відчинив церкву й став показувати сліди творчости і сліди руїни.

— Оці образи по мому пляну намальовані... — показував мені на великого образа святої Покрови, де я пізнав і його, хоч він був ще тоді молодим, побачив його сина, перед іменням якого дріжав „московський Київ і якого з пошаною згадує вся Київщина. Далі типові „вуйки“ в своїх свитах, жінки й дівчата в українських строях...

Повів у вівтар.

Вже виходячи з церкви, показав мені одну велику пробоїну забиту дошками, а другу меншу замуровану червоною цеглою.

— Сам замурував... — пояснив мені.

Я здивовано й зачудовано подивився в його світле старече лице:

— А селяне?!

Тільки вітхнув. Гірка усмішка на мить скривила його уста, але тільки на мить, бо в той-же час його лице спалахнуло якимсь дивним сяйвом, від чого так легко стало на серцю...

...А в своїй спустошеній хаті, коло непокритого нічим дубового стола вгощав мене „домовою“ кавою і розповідав:

— Колись я вибудував своїм парохіянам Народній Дім, впорядкував там бібліотеку — читальню, утворив театр, але тепер усе те пішло за вітром... Читальню Москалі знищили, театр розсипався, бо мовляв тепер більше на фестини ходять, а сам дім попав до чужих рук і пропав назавжди...

— Як так? — спитався я.

— Селяне жидови віддали... Три тисячі корон узяли за це й заспокоїлися...

— І, що ж, ви не могли тому перешкодити?

— Ех, як-би то я не сидів тоді в Талєрґофі!... — зітхнув він важко...

...Прощаючись, питався мене:

— То правда, що Київо-Печерську Лавру пограбовано?

— Кажуть, що правда! — відповів я.

— Ну й вік настав! — з дивним притиском вимовив він. —

Просто не віриться навіть, щоби це була дійсність!...

— Одначе, кажуть, переживаємо Двадцятий Вік і... зачав був я

нати великого, може й ґеніяльного новатора яким є Пікассо. шарлятаном, але щоб зрозуміти його остаточний крок, коли то він загнавшися власним доктрінерством в глухий кут, побачив себе примушеним вернути до „старих богів“ покищо до Енґра. Творець кубізму Пікассо, здобувся на головокружний експерімент, для якого в малярстві забракло контрольного моменту: у н а г л я д н и т и п р а у м о в и н а ш о ї е к з и с т е н ц і ї, я к а є е к з и с т е н ц і є ю т і л а а н е п л о щ і. Щось з цього невиконаного Пікассом заповіту, як побачимо, переняв на себе Архипенко.

Але ніде правди діти. „*Cubisme scientique*“ якого жертвою впав упертий Пікассо, помимо своєї ірраціональности, мав заплоднюючу силу. Артисти, які станули перед проблємою видвигненою Пікассом, не пішли сліпо за новатором. Кожен з них, оскільки був художником а не шарлятаном, зрозумів і відчув завдання індівідуально. Це спасло глибоку, саму в собі, ідею від смерти. Учні Пікасса пішли посередною дорогою поміж своїм учителем і учителем свого учителя Цезаном утворюючи той посередний тип „кубізму“, що дорогою взаїмної передачі пройшов цілу Европу. Кінець кінців, так, як після імпресіонізму осталась непохитна істина суверенности усіх семи красок „білого“ проміння, так після перших спроб кубізму заплоднився світогляд модерного художника розумінням чи прочуттям відношення трехрозмірного обєкту до окружаючого його простору. Всевладна в досьогочасному малярстві **п л о щ а**, якої не схвилювала повінь здобутків з о р о в о ї перспективи, заломилась тепер в многогранности кубістичних експеріментів опертих на немалярській, метафізичній спекуляції. В дійсности стоїмо на порозі нових світів з отвертими горизонтами на непередбачені можливости, в яких здецидоване шукання Архипенка являється етапом органічної еволюції. Бо хтож це Архипенко?

На картах Шпрінґерового підручника історії мистецтва читаємо про нього:

„В парі з малярством зроблено спробу закинути реалізм близького до природи мистецтва і в скульптурі, та, незалежно від якоїб то не було традиції, спровадити форми і рухи до їх наконечних ліній. Архипенко, який зразу в химерних, здавлених актах пробував определити заокруглення і нерозривність з землею звірськитілесного істнування, згодом кинувся шукати, в доступних посередством дотику явищах природи, з а к о н а ї х н ь о ї б у д о в и і р и т м у ї х н і х ф у н к ц і й, що мали бути унагляднені безпосередно, не оглядаючись на дійсність. Ні крихта ілюзії річевости не повинна перешкаджати уявленню тілесного і його містичної величі“.

Маю враження, що в тих кількох, здисциплінованих історичною обєктивністю, словах сказано про Архипенка усе те, що ставить його на чоло нової художньої ґенерації Европи як і те, що віддалює його від анархістичних кличів футуристичного маніфесту та „шукання для самого шукання“ — Пікасса. Того, що Архипенко, вірний програмі нового мистецтва, зрезиґнував з реалістичних цінностий в дійсности, булоб ще за мало. Те саме зробили неграмотні трабанти футуризму в конечности. Але те, що він зумів заступити стару, переспівану на всі лади мельодію новою, а саме — свідомим змаганням до унагляднення закону будови і ритму функцій поодиноких обєктів, те робить його великим і сильним.

І можнаб уже з цього місця почати аналізу поодиноких його творів, якби не потреба зясування собі тої духової атмосфери, серед якої мускули і нерви Архипенка не виходять зі стану постійної, горячкової праці. Уявити собі її можемо на основі „бюлєтенів“ які час до часу в формі характеристик оголошуються визнавцями його мистецького „Вірую“.

щось говорити, але він перебив мене:

— А яке нам діло до того хваленого двацятого віку, коли нас і нашу культуру потиснули назад бодай на двіста літ?... Не вік, а винігрет якийсь!...

Ми тепло розпрощалися і я подався в поля, звідки вже, як на долоні, було видно місто і було чутно його глухий шум, який, одначе, не міг заглушити того голосу, що бренів у моїх вухах:

— Не вік, а винігрет якийсь!...

К. Лавріновић.

НОВИНКИ.

— **Замах на залізницю.** „Rzeczpospolita“ доносить з Коломиї, що на стації Етичі (?) найдено екразитовий набій, який мав висадити у воздух особовий потяг, що виїздив із стації. Набій не експльодував наслідком хибного уложення.

— **Не шанують нашої мови.** На філії почти ч. 5. при вул. Фридрихів у Львові надав дня 2. серпня Петро Вишневський поручений лист адресований по українськи. Урядник Греленговскі заявив, що українських листів не приймає, бо тут „Polska a nie Ukraina“. Доперва на жадання інтересованого начальник уряду виставив рецепіс по українськи. Розлючений урядник почав лаятись з Вишневським і грозити йому арештом, називаючи його „ukraińskim bolszewikiem“. В такий спосіб шанується у нас права української мови.

— **Пожежа у Львові.** Дня 11 серпня вечером на Замарстинові вибухла пожежа в будинках Вайнбавма і Фельдгофа. При помочі пожарної сторожі удалося пожежу угасити. Шкоди значні.

— **Галерчики нарешті їдуть до Америки.** Дня 4. серпня з Ґданська виїхав один з останніх транспортів армії Галлера до Америки. Останні транспорти виїдуть дня 15 і 17 вересня.

— **Зниження оплат за чеські „візи“.** На днях знижено оплату за чеські „візи“ для осіб, що виїзджають до Чехословаччини на час вакацій, на 50 прц.

— **Часописи дорожіють.** Варшавські газети піднесли ціну примірників, для 4. сторін на 70 мп., а для більших на 100 мп.

— **Кривавий страйк в Познанщині.** Страйк рільничих робітників в Познанщині насильно зліквідовано. Загострена ситуація панує ще досі в повіті Мендзиховськім, де проти поліції виступили узброєні робітники, яких військо розігнало силою. Взагалі страйк був обняв 600 дворів.

— **Смерть винахідника телефону.** На днях помер в Америці Александер Ґрегам Белль, перший винахідник телефонів. Свій геніяльний винахід він завдячує нещасливому випадкови. Оженившися з глухонімою жінкою, він хотів винайти апарат, при помочи якого можна би порозумітися з глухонімими. Пробуючи ріжних апаратів він припадково винайшов телефон. Бажаючи ущасливити свою жінку, він ущасливив ціле людство. Цікаве є те, що Ґрегам Белль хоч сам винайшов телефон, не любив його ніколи уживати і ціле життя обходився без нього.

— **Жертви тайфуну.** З Гонґконгу повідомляють, що до тепер в Хінах похоронено 28.000 осіб, які згинули підчас страшної бурі т. з. „тайфуну“. Окрім того в околиці Сватау стратило життя 50.000 осіб. Буря зруйнувала до тла 10 міст. Анґлійський уряд ухвалив вислати допомогу для поранених і пошкодованих підчас страшної бурі.

— **Манія самовбивств в Америці.** З Нового Йорку доносять, що в Америці зорганізовано окрему „Лігу боротьби із самовбивствами“ Президент цего товариства констатує, що цего року в Америці поповнило самовбивства окрім дорослих осіб 858 малолітних дітей до 17 року життя. Яко причини цего кроку подано: 1, страх перед злим успіхом шкільних іспитів; 2, недостача опіки родичів; 3, нещаслива любов. В одному місті поповнив самовбивство 5-літний хлопець, який скочив до ріки і затонув.

— **Після убийства Вільсона.** Дня 10 серпня у Льондоні виконано засуд кари смерти на особах О. Солівена і Денна, які замордували маршалка англійської армії Вільсона.

— **Трясення землі.** В Греції далося чути сильне трясення землі, особливо на островах Герос і Метана. Богато домів знищено.

— **Спека в Японії.** З Токіо доносять що в цілій Японії панує страшна спека, якої ніхто з найстарших людей не памятає. В Пекіні температура доходить до 46° Цельз'я.

— **Трагедія в лічниці.** До варшавської лічниці привезено молоду 17. літну жінку Фелікію Білокурівну, яка із заміром самовбивства випила отрую. Одної ночи стан хорої погіршився і смерть її наближалася. Тоді її чоловік, 25-літний студент за дозволом вартового лікаря, залишився цілу ніч біля ліжка умираючої жінки. Над ранком коли молода жінка віддала останний віддих, чоловік її в розпуці витягнув з кишені ніж і пробив свою груд в окилиці серця. Молоду пару самовбийників похоронено в спільній могилі.

— **Із сіоністичного руху.** Віцепрезидент екзекутиви сіоністичної організації для Східної Галичини д-р Генрик Розмарін виїхав за кордон. Його заступатиме д-р Адольф Зільбершайн, який ухвалою екзекутиви з дня 8. серпня закооптоваиий членом івіцепрезидентом цеї організації.

(„Хвиля“.)

— **Сирі шкіри з кун,** видер, тхорів, заяців і т п. продавайте лишень українській фірмі Петра Карпяка Львів Куркова 11. а. 332 1—10.

Курс грошей.

Курси заграничних валют. Львівська неофіціяльна біржа нотувала дня 9. серпня: американські доляри 7130—7150, одинки і двійки 7030—7050, канад. доляри 6900—6950, одинки і двійки 6800—6850, нім. марки 9·20 — 9·40, сотки 8·80—9·—, дрібні —·———·—, леї 56·00—58·00, дрібні 55·00-56·00, чеські корони 160·00—165·00, дрібні 158·00 до 160·00, рублі 5 сотки 145—170, сотки 150—170 25-рубл. 140—150, франц. франки 500 — 520, фунти штерлін. 27·000 — 27·800, швайц. франки 1120·00 — 1180·00 Золото: 20-кор. 25.500—25.500, 20-фр. 23.500—24.000, 20-марківки 26·500 — 27·000, 10-рубл. 30.000 — 31.000. — Срібло: Австр. корони 525 — 530, фльорени 1350 — 1360, рублі 2050—2080. Австр. тисячки новійшої емісії 600—650, старшої емісії 1600—1650, сотки новійшої емісії 60·00—65·00, стар. емісії 160·00 — 165·00, 50-коронівки 35·00—45·00, 20-коронівки 22—27, 10-коронівки 12—13, 1-ки і 2-ки 0·40—0·50, цар. 10-ки рубл. 27·200—27·600, решта дрібних 0·70 — 0.85, думські тисячки 25·00—32·00, думські 250-рубл. 15.00 до 22·00, карбованці 1·00—2.80. гривни 4·00—8·00, фунти шт. 22·200 — 22.300, дол. 5.550—5.600. 5-кор. 2300—2350, копійки 9·80—10·00, амер. доляри 4800—5000, половинки і чвертки 4.600—4.850, кан. дол. 4.650—4.700, дрібні 4.450—4.450, леї 445—448.

ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло“ у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.* 1—4

ЖЕРТВИ

Пресвітно-організаційний фонд
Тов-а „Просвіта“.

273) Марія Данилович Жидачів 1.000, кличе: Анізію Раковську, Людвіку Серафинову і Юлію Мільську всі Жидачів; 274) Дмитро Бойчук учит. Підвірці п. Незвиска 1.000, кличе: Теофіля Атаманюка учит. в Сокирчині пов. Городенка, Мих. Турчина учит. Городенка, Івана Федорчака учит. Ілинці пов. Снятин; 275) о. Василь Маковійчук Хомчин 2.000; 276) Д-р Іван Косс, адв. Комарно 1.000; 277) Іван Луцейко Любича 1.000, кличе; Л. Галаня, А. Онишкевича, Т. Серкезу всі учит. в Любичи Королівській; 278) Мих. Підлужний проф. Бережани 1.000, кличе: о. декана Евст. Бартковича Романів п. Бібрка, Йосифа Чучкевича, управ. школи Романів, Т. Підлужного упр. школи Завадів; 279) Петро Олинець Тернопіль 2.000, кличе: Олександра Гошовського, Львів, Воєвідство, Вол. Гуменюка Станиславів Воєвідство, Вол. Передаткевича Станиславів Воєвідство, Вол. Филиповича Тернопіль Воєвідство; 280) Василь Нізнікевич госп. Стрілиська нові 1.000, кличе: Данила Гринівця учит., Мих. Шевціва учит. і Миколу Нізнікевича госп. всі зі Стрілиск нових; 281) Вол. Гусак Бережани 2.000; 282) Іван Сітницький проф. гімн. Львів 1.000, кличе: М. Сороківського суддю, Добромиль, Осипа Утриска Комарно. Луця Турчина проф. гімн. Львів; 283) Марія Заячківська Львів 1.000, кличе: Д-р Мирона Кордубу Львів. Уляну Кордубівну в Сушні, Осипа Галущака в Сушні; 284) Інж. Іван Рубель 1.000, кличе; о. декана Реваковича, Д-ра Мулькевича і Д. Головацького всі Жидачів; 285) о. Іван Гринишин Макова 1.000, кличе: о. Мик. Бурмича Папортно, о. Л. Мельника, Риботичі, о. М. Турчиновського Нове місто; 286) Анна Іванець Станиславів 2.000; 287) Дозя Кривокульська уч. Губинок 1.000, кличе: Галю Дорожинську Угнів, Геню Савківну Річиця п. Угнів, Степ. Кривокульського Львів Крупярська ч. 35; 288) Мих. Чапранський Журавно 1.000; 289) Ілько Семянчук ст. прав Опришівці 1.000, кличе: Дм. Легкуна Видинів п. Снятин, Івана Віндика, Жабє Ільця, Богдана Мельницького Станиславів, Опришовецька 680; 290) дир. Теодор Стрільбицький Збараж 1.000, кличе: Семена Кондура, Евгена Билинського, о. Осипа Кудельського всі зі Збаража; 291) Сильвестер Скавінський упр. шк. Полянка 1.000, кличе: Петра Дзядика упр. шк. Горбків, Івана Шавлюка упр. шк. Войславичі, Мих. Кнея упр. шк. Грибовичі малі, Галю Козаківну учит. Містки, Пазю Шереметівну Малинівка, Влодзю Томчаківну учит. Яструбичі; 292) Ів. Сточанський учит. Богатківці 1.000, кличе: Марію Вільгоцьку Заздріст п. Струсів, Юлію Дичковську Заздрість п. Струсів і Стефана Чикету Богатківці п. Денисів.

Голодній Україні.

Витяг з касової книги від 16. до 22. червня 1922 включно по: 5.000 мп. о. Гарматій Теребовля (зб.), о. Моравський Е. Орове (зб.). о. Кончило В. (зб.), монастир СС. Василіянок Словита, Трешневська О. Щирець, І. і П. Літинські Ожомля, Ур. гром. Бураківець, о. Памисюк М. Ушковичі, 4.870 церков Белзець (зб.), 4.600 Коблянський Е. Ляшки (зб.), 4.546 с. Радошинці і Сянів, 4.500 о. Краснопера О. Скорики, 4.450 діти народної школи Соколі коло Буська, 4.315 с. Полтва (зб.), по 4.000 Уряд парох. Бібщани (зб.), о. Зарицький Торське (зб.), о. Гаврищак А. Борщовичі (зб.) Яцишин П. Рипяна, 3.576 Вороневич Е. Сільце (зб.), 3.500 с. Водники, 3.450 Горцякевич Ф. Хревт, 3.310 Весільні гості у п. Глуховецьких Містки, 3.250 о. Содомора А. Боків (зб.), 3.053 с. Батурівка, 3.000 д-р Стронціцький, школа муз. ім. Лисенка (учениці п. Шухевичевої), Ставничий Ю. Комарів (зб.), церков Друсятичі (зб.), о. Наконечний О. Отинія, с. Лозина, Яблонський Кросно (зб.), Хлистун А., Снович (зб.), Комарницька З. Колодрібка (зб.), д-р Кос І. Комарно. о. Тріска О. Поляна, о. Мицак О. Сморжів, о. Федорович Е. Цебрів, 2.800 о. Собчак І. Ходовичі, по 2.600 о. Радзикевич О. Вишенка (зб.), Семенюк Т. Оглядів, 2.584 с. Вишенка п. (зб.), по 2.500 Товстий Д. Дубно, Майківський Я. Голосків, о. Кравчук М. Водники, 3.414 парохіяне Оброшина (зб.), о. Котис В. Звиняч (зб.), по 2.300 о. Ковальчик І. Пулави, учен. Котис Т. і Ольшанський М. Команьча, по 2000 Львів: д-р Сафіян Л., Гавур М., Стефановичева М. Пащак О., Лисинецька С. Болехів, Курдидик О. Калуш, о. Гоцький Двірці (зб.), народна школа Острів, Скородинський М. Долпотів, Рубчаківна М. Томашівці, о. Мисик В. Ваньова, д-р Соневицький С. Ст. Самбір, Т. і М. Волошин Несторівці, чит. „Просвіти“ Якторів, Дрогомирецька Е. Золочів, о. Ваврик М. Підкамінь коло Бродів, Д. і В. Туркевич Самбір, Гординський М. Воля стар., Рудко В. Немяч, о. Дякон Г., Кропивники, 1.600 Ур. парох. Полоничаа (зб.), 1.501 о. Чубатий Шила (зб.), по 1.500 Львів: Процьків С., Маковий В., Бірецький К. Лобозів (зб.), Турко О. Завадів (зб.), о. Левицький Ю. Скалат, Мусялович Каміль, Ур. парох. Сваричів. 1.300 Парохіяне в Нущи, 1.200 О. і Е. Бородиевичі Підгайці, судов. урядники Краківець (зб.), 1.100 о. Діякон Г. Кропивник (за корони й рублі), по 1.000 Львів: Манастирський І., уч. 6 кл., Манастирська 6. уч. 3 кл., Шарко П., Гомзін Б., Гомзін Олена, Косевич Н., Козакова С., Каменецький Ю. Долина, Петрович К. Кальне, Височанський О. Германівка, Криницька Е. Германівка (зб.), Коненко П. Коршилівці (зб.), о. Логинський О. Струтин, Шматера Б., Гавриляк Л. Надвірна, Филипович А. Тернопіль, Антонюк П. Красіїв, Левицький А. Жуків, о. Рудницький Яблінна, о. Колодій С. Коростно, Барон П. Спас, о. Яминський Довге, Теслюк К. Оброшин, Денисюк Л. Бжеско, Семодшин Г. Краковець, Котис А. Телешниця, о. Михайлишин В. Вищенка м., Литвин Н. Сморжів, Ващуківна п. Глібовичі, о. Височанський С. Перегноїв, 855 Уряд парох. Кальне (зб.), 678 Білинський Р., по 500 Боренко Унів, Гижа М. Виссова, Львів: Козак М., Козак В., Ліманська Я., 104 Неділка Н. Львів; Яворський Баня 1.000, кличе: Ольгу Іванчук, Геню Іванчук, Михайла Левицького студ., усі з Мразниці Борислав і Івана Ковальського студ. з Борислава.

М. Сокаль. 20.837 Збірка в церкві; 5.000 збір. в церкві Поториця; 3.000 Д-р Мацепович; 2.000 Д-р Ріпецький; по 1.000 М. Герасимович, Д. Тріска, І. Перетатко, Ф. Сенчина, М. Демчук, Іл. Гут, М. Тріска, о. Олійник, Н. Довгун, М. Романовська, А. Грушецький, В. Тимошик, Демчук, Я. Лихограй, І. Гуз, І. Боярський, А. Лихограй, Гр. Сименюк, П. Тимошек, І. Іванець, Т. Татарський, М. Гринюк, Ів. Лозинський, С. Білянський, Ф. Книш, П. Караван, М. Караван, С. Томчак, П. Панах; по 500 І. Бень, Й. Гринюк, М. Миколайчук, П. Комицький, М. Ганіткевич, М. Боярський, К. Ганіткевич, Ф. Демчук, П. Прокопович, М.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСТНИК.

Регензії і зам'тки

Вячеслав Будзиновський: „КРОВ ЗА КРОВ" (На Запорожу) Оповідання з другої половини 17 сотих років. Львів 1922. Накл. Книгарні Тов. ім. Шевченка. Ст. 127. 8°.

Історична повість, чи оповідання має не аби яке значіння у вихованню нації, у розвитку її свідомости. Сміливо можна сказати, що коли поневолена нація здобуде незалежність, то в тім не мала заслуга творців історичних повістей, що вміли воскресити минуле, нагадати народові колишню незалежність і впоїти любов до рідної традиції. „Оборонци Львова" це перш за все духові діти творця трильогії „Ogniem i mieczem". Наша література в історичні повісти не богата. Вячеслав Будзиновський, бажаючи покрити недостачі історичних творів, пише оповідання з козацької старовини. Сміливо кинений заголовок „Кров за кров" як провідна думка твору, вимагає глибокого умотивовання, раціонального оправдання своєї безпощадности і упоратися з дуже трудним проблемом пімсти в життю авторові не зовсім удалося. Боротьба і кров не може бути актом мести, не ціллю сама в собі, а тільки зброєю в обороні та засобом до осягнення висших цілей. Мимо деякого влучного освітлення подій і умілости схопити характеристичні риси нашої козаччини, автор не вповні зрозумів духа часу XVII. віку. І тому Калинович Луценко і инші козацькі типи нагадують надто шабльонові типи зі старих мельодрам. В деяких місцях автор рисує картину за картиною з розмахом, ярко, кольоритно і тоді твір читається із вдоволенням, тоді виявляється його вартість, особливо як цінна лектура для молоді. *О. Б*

Д-р Остап Макарушка. НАУКА ВИХОВАННЯ. Підручник для шкіл і родин. — Накладом автора. У Львові, 1922. — Стор. 152.

Від ряду літ маємо українські учительські семінарі, число їх постійно зростає, а не мали ми досі для сих шкіл потрібних підручників задля науки педагогіки, дидактики й методики та історії педагогіки. Учителі й учні мусять послугуватися польськими виданнями, вартість котрих дуже ріжна. Особливо в останніх роках ці підручники так строго національно польські, що навіть з виховавчих оглядів належало би їх держати з далека від українських шкіл.

Тому з нетаєною радістю повитають всі інтересовані чинники „Науку виховання" д-ра Макарушки. Автор довгі літа сам практично цікавився наукою в учительських семінарах, знає докладно вимоги науки під цим оглядом, кращий у нас знавець педагогіки — дав отсе підручник, котрий справді може служити для шкіл і родин. Ясно й приступно написаний — містить важні вказівки відносно фізичного виховання, та найбільшу частину присвячує духовому вихованню. Ще одно важне: автор підшукує приміри з української літератури й історії для унаглядненння сказаного. Ця обставина робить підручник пригожим для українських шкіл.

Некорисно про наші неприродні життєві умови свідчить те, що так необхідний і так потрібний підручник мусить виходити накладом автора.

Д-р В. Ферстер. ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ? (Lebensführung). Переклав *Юрій Кміт.* Львів 1922. — Стор. VIII+183 — Видання Української Накладні „Нове життя". 2 ч. Видає: А. Окпиш, Львів, вул. Кадецька ч. 4. Ціна 1000 мп.

Імя Ферстера — загально відоме, не тільки педагогам, але широким кругам. Твори його, які входять в обсяг моральної педагогії, появляються численними виданнями, перекладені на всі майже світові мови. Отсе являється один з творів в перекладі українською мовою. Є це наче „вадемекум" для „духово зрілих молодих людей обох полів". Хоч автор обмежує таким чином число тих, що мають користуватися його книжкою, то ми на нашу думку можемо сказати, що Ферстера: „Як вести життя" повинно безумовно найтися в руках кождої особи, котра має до діла з вихованням і виховними справами. Поява цього перекладу — рішучо є вкладом у нашу педагогічну літературу. Бажана річ, щоби за цим перекладом появилися українською мовою і другі твори Ферстера. *М. Галущинський.*

І. Шимонович: НАФТА У СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ. Є це відбитка праці, друкованої недавно в „Громадськім Вістнику". Про вплив нафти на уклад світових взаємин говориться в останніх часах багато, але реально знається про це мало, головно у нас, де ще не звикли дивитись на політичні проблеми із становища політичної економіки. Авторови належиться дяка за висвітлення ролі нафти у світовій політиці, з якою звязана так тісно й справа Східної Галичини. Нафта є тепер головною основою англійської політики, вона була панею у Версайлю, була в Генуї, була в Гаазі. Англійський уряд і англійський нафтовий трест „Шель" це одна цілість, один без другого політики не робить. За плечима Льойда Джорджа стоїть усе директор „Шеля", сер Вальтер Семюель. Зовсім инакше чим у Франції. Урядники французького міністерства знають лише Францію, економічного підготовлення звичайно не мають і недбало інформують французьких державних мужів про те, що діється в нафтових справах. Коли в 1919 р. парцельовано між побідну антанту азійські посілости Туреччини, Франція з легким серцем позволила Англії загарбати Мезопотамію. Клемансо не знав, що в Мезопотамії находиться нафта і думав, що Англії ходить лише — о дорогу до Індій. Тому згодився на все, чого хотів Льойд Джордж, вдоволяючись пустинною Сирією. Тепер Англія посягає на російську нафту, між иншим під покришкою економічної відбудови Росії. Знаємо, що й галицькі жерела нафти їй не байдужі і звідси справа Сх. Галичини належить до проблем, на яких розвязку англійський уряд хоче вплинути згідно зі своїми інтересами.

Кому важно знати закулісову сторону великої світової політики, той не без інтересу прочитає брошурку п. Шимоновича про нафту, де зібрано в тій справі найважніший матеріял, опертий на статистичних даних, та освітлений обєктивним способом. *О. К-а.*

Мистецька хроніка.

„Україна і Росія".

Видавництво „Ратай", тов. з обм. пор. в Берліні, розписало за підписом О. Скоропис Йолтуховського і С. Томашівського конкурс на написання розвідки на тему „Україна і Росія". Має це бути короткий, ядерний наскрізь обєктивний і критичний огляд т. зв. українського питання відносно Росії та його історичних, етнольогічних, культурних і політичних основ, з особливою увагою на ті поважніщі закиди, які протягом останніх 8 літ появилися з обох боків, українського і російського; одначе всякі проєкти практичної розвязки проблему мають бути занехані. Розвідка, не менша від трьох, та не більша від пятьох аркушів друку (1 арк.=25.000 букв), написана на машині, означена замість імени автора оригінальним девізом, має бути доставлена видавництву не пізніще 15. н. ст. грудня 1922. Премія 30 000 (трицять тисяч) німецьких марок, по сталому курсі 600 (шістьсот) н. марок за 1 доляр, буде виплачена авторови тієї праці, яку окреме жюрі, зложене зпоміж найвизначнійших наших письменників (їхні імена будуть оголошені в середині грудня ц. р.), признає вповні відповідною; колиб такої праці не було, жюрі матиме право запропонувати поділ премії на 20 і 10 тисяч нім. мар. та признати їх авторам розмірно найкращих праць. Премійована праця переходить на власність видавництва. Вислід конкурсу буде поданий до загальної відомости у „Громадськім Вістнику" в перших днях січня 1923 р. По близші інформації щодо умов конкурсу звертатися до видавництва („Rataj" Verlagsgesellschaft m. b. H. Berlin SO,36).

Бібліографія

„ВЕСЕЛКА", літературний місячник ч. 3 Липень 1922. Каліш. Ст. 34. 8°. Зміст: *М. Селегій*: До музи. *Ю. Дараган*: Луна минувшини. Рожево-біле. *А. Падолист*: Серпанок ночі. Йдучи стежкою. Непоборність. *М. Грива*: Дарма. *Е. Маланюк*: Сонет. *Борис Б.*: Забави дідька. *М. Подоляк*: Фальшивий акорд. *П. Загоруйко*: Зупинись. *М. Осика*: Розстремтілий степе. *С. Довгаль*: Маленька панна. *Л. Ельде*: Дві. *Л. Шиш*: Величний храм Величних дум. *Лан*: Ніби зойк. *І. А-о*: Останній поклін. *Б. Грінвальдт*: У літку. *М. Селегій*: У сяйві мрій. *Борис Б.*: Присмерк польонез. *О. Карманюк*: У літній вечір. *К. Поліщук*: Уява. *Д-р О. Турянський*: Поет віри і боротьби. *К. Лавріновнч*: Співець селянської недолі. Хроніка.

ЗВІДОМЛЕННЯ руської державної гімназії в Берегсасі (Берегові) на шкільний рік 1921—1922. Зладив: *Андрій Алиськевич* директор гімназії. Ст. 18. 8°.

Марія Кузьмова: УКРАЇНСЬКА ЧИТАНКА II. часть — нове видання. Коломия 1922. Накладом О. Кузьми. Стор. 64 8°.

П. Куліш: ЧОРНА РАДА хроніка 1663 р. Коломия 1922. Накл. О. Кузьми. Ст. 240. 16°.

СТЕРНІ. Місячник літератури, мистецтва, науки та студентського життя. Ч. 1. Липень 1922 Прага. Стор. 140. 8°. Зміст: П. Тичина: Дума; Клим Поліщук: Благовіщення; Юра Яремкевич: Мистецький дует; Н Н.: Поезії; Антін Павлюк: Фрагменти; Гридень: Осіннє; Олег Колодій: Поезії; С. Малярас: Морський вітрець; Зузінька: Поезії; Волод. Кобринський: Поезії; Клим Поліщук: Світ червоний; Юліян Костюк: Маня; Галина Орлівна: Поезії в прозі; М. Тоня: Нариси; П. Марченко: Сільвети; Антін Нивинський: Маріня; Федір Дудко: Дісонанс; Пилип Гошовський: Хвиля; Фуртаківна: Дитяча пісня; Осип Кісіль: Чеська поезія; Антін Павлюк: Нова українська поезія; Михайло Мухин: Голодна політика Москви на Україні.

Ф. Том: ШУКАННЯ ПРАВДИ. *Др. Альта*: ХОМА НЕВІРНИЙ. Переклади з французького. *Е. Б-го*: Скальмєжице 1922. Благодійне Видавн. Тов. „До світа" ч. 1. Ст. 28, 16°.

Дмитро Дорошенко: „СЛАВЯНСЬКИЙ СВІТ В ЙОГО МИНУЛОМУ Й СУЧАСНОМУ" Том. І. Берлін 1922. Бібліотека „Українського Слова" ч. 10. Ст. 239. 16°. Зміст: 1) Передмова. 2) Славянське племя. 3) Білоруси. 4. Болгари. 5. Великоруси. 6) Кашуби. 7) Лужицькі Серби.

Др. В. Ферстер: „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ". (Переклав Юрій Кміт) Київ-Львів. Видання укр. накл. „Нове життя" ч. 2. Ст. 183. 8°.

А. Чайківський: ЗА СЕСТРОЮ. Оповідання з козацької старини. Коломия 1922. Накл. О. Кузьми. Ст. 120. 16°.

Йогож: ВІДДЯЧИВСЯ. Оповідання з козацької старовини. Коломия 1922. Накл. О. Кузьми. Стор. 200. 16°.

Йогож: НА УХОДАХ. Історичне оповідання для молоді. Накл. Вид. Спілки укр. учительства в Коломиї 1922. Ст. 208. 16°.

Музичні твори.

С. Людкевич: Сольоспіви. Зміст: 1) „Піду, втечу", 2) „Тайна", 3) „Спи, дитинко моя". Львів-Перемишль 1921. Накладом Народного Базару. Ціна 200 мп.

С. Людкевич: „Ніженьки" — парафраза народної пісні „Над беріженьком стояла" — сольоспів з фортепяном. Львів 1922. Ціна 200 мп.

С. Людкевич: „Ой виострю я товариша" (слова Т. Шевченка) — мужеський хор з орхестрою (фортепяновий витяг). Львів 1922. Ціна 400 мп.

Соколовський, Ф Ковалюк, А. Волошин, М. Караван, П. Мазурак. П. Ниткевич, І. Багрій, П. Комицький, Волосянська, Ів. Кліщ, І. Сокіл, І. Канафоцький, Й. Мочульський, П. Тимошек, Гр. Іванець, А. Коцька. Ів. Люнгін, І. Корикора, І. Лихограй, Т. Ганиткевич, З. Прокопчук, М. Прокопович, І. Ниткевич, М. Гринюк, о. А. Демчук, П. Голембювський, д-р Кіцула, А. Хмера, Я. Караван, П. Лихограй, В. Мигасюк, І. Іванець, П. Іванець. С Вількошинський М. Караван, І. Караван, Ів. Плащук, Т Ганиткевич, І. Блащук; по 400 К. Романовська, Ів. Мочульський. А. Гринюк. М. Григорович, Як. Сименюк, М. Блащук, М. Караван; пó 300 М. Базилевичівна, О. Садовський, І. Вибранець, Йоняк В. Балас, Я Караван, Т. Небожук, О. Тимошик, В. Худоба, М. Зінько, Й. Кохалевич; 240 О Лах; 250 И. Дуб; по 200 П. Никін, В. Караван, С. Томчук, І. Коцький, В. Ганиткевич, І. Уласевич, П. Адамів, М. Бабський, Гр. Ярмолюк, Ю. Худоба, Кс. Томчак, С. Федунович, Гр Боярський, Мих. Караван, Книшева, М. Прокопович, Е. Батрак, І. Борис, І. Караван, А. Караван, Гр Бобровський, Ів Хмара, Гр. Онишко, П. Логинський, П. Іванець, Й. Багрій, І. Прокулевич, Ф. Демчук, П. Гринюк, І. Білинський, Бережницький, Шупінська, О. Левицький, О. Голембювська, Я. Лисовець, Татарська, І. Тріска, І. Гринюк, М. Іванець,

ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Хто знав би, що сталося з **Василем Дзябко** родом з Устіянови, а замешкалого в Лобізві п. Лско, б. жовніра австрійської армії, 18. полку краєв. обор. уроджен. 1883 р., що попав в російський полон і був з початком 1917 р. в Туринську (Тобольська губернія), а опісля був в Тюмен і від 1. 12. 1917. ніякої вістки від него не було, буде ласкавий за винагородою повідомити його родину т. є. Петра Глуханич з Лобізви почта Устрики долішні, повіт Ліско. 255 6—7

Михайло Паска! Ми в Підбужи коло Самбора. Місяньо у Львові, Клепарівська 14. Богдан. 329 1—3

ВІСТНИК КОМІТЕТУ ДОПОМОГИ „ГОЛОДНІЙ УКРАЇНІ“.

Справоздання Від. Союзу „Голодним України“.

II.

Вже в другім місяці роботи Союза „Голодним України“, себ-то в місяці червні його діяльність: відозви і просто свідомість необхідности скорої і найбільш енергічної помочі людности України в її страшнім фізичнім і духовім голоді викликали швидкий приплив засобів до запомовової акції, тим то й характер її мусів стати відмінним ніж у початку.

Як вже згадувалось в попередньому справозданні про голод на Україні світ довідався надзвичайно пізно, коли вже істнувала сила організацій, які своїм завданням ставили справу допомоги голоду в Росії, розпоряжалися великими матеріяльними і моральними засобами, маючи на своїм боці видатних людей та організації Европи.

Питання-ж про необхідність помочи В. Україні, коли не поживою, то санітарними засобами (бо продовольчий стан довго представлявся задовольняючим, а мова йшла тільки про допомогу Великоросії) хоч і підіймалась українськими громадянами, але не дійшло до здійснення.

Перше, з чим конкретно звернулось до Українських Громадян у Відні представництво Українського Червоного Хреста за кордоном, це була справа помочи українським культурним силам, котрою воно заохочувало їх занятись. Але тимчасом не стало вже сумніву в жахливому стані всеї людности у східно-полуденній Україні, підтвердженому офіціяльними установами і даними.

Тож наш Союз „боротьби з фізичним і духовим голодом“, обєднавши в собі в місяці квітні с. р. ряд культурних і громадських організацій, уважав своїм обовязком вробити все можливе, щоби послужити свойому краєві в обох справах:

Загальної допомоги людности України в її фізичнім голоді і культурним силам України та її науковим і просвітним установам в тяжкім становищі, про котре писав Український Червоний Хрест і Всеукраїнський Комітет помочи вченим, заснований радянським урядом, поруч з центральною комісією допомоги голодним.

Союзови було ясно, що розмір голоду потрібує такої великої праці і засобів, яких не може мати громадська організація, ще до того яка знаходиться в дуже несприятливих умовах. Тому Союз не робить і не робив собі ілюзій що до можливости з його боку плянової масової допомоги, подібно тій, яку провадять на Україні Місії Гувера (АРА), Нансена, або Харківський Центральний Комітет допомоги голодуючим. Не почуваючи одначе себе в праві залишити справу допомоги населенню України, Союз рішив працювати в сім напрямку головно агітацією, накликуванням до помочи Україні европейського і американського громадянства.

Для сього були випущені спеціяльні відозви в світових мовах і переведена досить обширна переписка як Союзом в цілому, так і окремими організаціями, які входили в його склад, та персонально його членами та Головою з видатними запомоговими організаціями і діячами. Сі заходи не лишились без наслідків. Ріжні організації, як наприклад австрійська робітнича група Ліги Миру і Свободи, Жіноча Національна Рада, Квакери і видатні діячі (як напр. голова данського Червоного Хреста професор Гардінг, Голова Шведського Комітету Помочі Дітям пані Ліндгаген) дуже тепло відізвалися і заявили свою охоту зробити все для помочи Україні. Але з цієї переписки виявилось також і те, що всі джерела інтернаціональної допомоги, тоб то єдиної, якаб могла дати в великім масштабі засоби, майже до решти захоплені вже справою допомоги Росії і не мають вільних засобів для України, та моглиб перекинути свою роботу на Україну тільки по закінченні роботи у Росії. Так власне повідомив Союз д-ра Нансена, що він аж тепер переносить свої засоби на Україну і буде направляти туди все, що матиме в свому розпорядженню.

Поруч того Союз з тих окремих засобів, які йому вдалось зібрати серед українського громадянства, старався нести поміч українським культурним силам. Ті невеличкі засоби, з котрими нічого не можна було зробити для організації масової помочі, могли мати значіння в помочі культурним осередкам і поодиноким робітникам.

Віденська Радянська Місія дала Союзови змогу посилати по дві посилки на місяць розміром не більше 50 кг. на обрану Союзом колективну адресу. Союз вибрав на розпредільний орган передусім Українське Наукове Товариство в Київі, найстаршу з українських наукових організацій на Великій Україні, яка в останніх роках була дуже розвинулась і обхопила своїми філіями цілу Україну. Прилучена потім до державної Академії, вона заховала автономію своїх установ і задержала ріжні звязки з широкими кругами культурних українських установ і робітників і тими, які не звязані безпосередно з вищими школами і з Академією Наук, що користувалась вже поміччю запомогових організацій, українських і інтернаціональних. Сими мотивами руководився Союз Голодним України вибираючи адресу Українського Науково Товариства.

В її адресу було доси надіслано 5 посилок. На більшість вже одержано відповідь, подяки та справоздання про поділ, який переводить спеціяльна комісія з професорів вищих шкіл, членів ріжних культурних установ, театру, академії мистецв та т. п.

Тим часом відозви союзу і його справоздання не тільки мали наслідком збільшення уваги для потреб України, та пожертв спеціяльно для України, які по вказівкам його, чи входячих в нього організацій направлялись у розпорядження ріжних інтернаціональних організацій (голова Шведського Комітету „Помочі Дітям“ пані Ліндгаген через Нансена, заходом Жіночої Ліги Миру і свободи надіслала 100 шведських корон і инш.) але і в розпорядження самого Союзу принесли значнійші засоби.

Філядельфійський запомоговий Комітет переслав від себе і маніфестаційного комітету: 225 долярів і заповів велику складку; заповіли се і деякі инші американські організації (детальний виказ жертв буде поданий осібно). А головно Львівський Комітет „Голодній Україні“, який розвинув таку імпозантну діяльність в краю, надіслав для посилок на поживу 3 міліони польських марок, а далі заповів іще дальші суми і взагалі виявив бажання установити тіснійший звязок з Союзом в запомоговій акції.

Маючи це на увазі і рахуючись взагалі з розбудженням серед українського громадянства і його бажанням зєднати всі сили і засоби на боротьбу з голодом пошестями і культурним занепадом на Україні, Союз Голодним України рішив вийти за намічені первісно рамки діяльности. Зараз-же по одержанню вістей про пожертви з Галичини, постановив він, не зважаючи на незначність в порівнанню з розмірами нужди на Україні цієї суми, продовжувати безпосередньо допомогу культурним робітникам посилками і видачею поживних засобів одежі, на що уділити частину грошей присланих зі Львова, заразом приступити до масової допомоги — влиття своєї краплини в голодне море.

Першою базою для того було обрано голодний район Запоріжжя, куди виїхав член Союзу. Туди вислано через АРА перших 100 долярів для допомоги населенню. Як тільки буде одержане перше звідомлення, зараз же буде направлено більшу суму, в залежности до того скільки збереться. Розвій сеї акції взагалі залежатиме від того, скільки буде притикати засобів до Союзу. Не роблячи жадних ілюзій що до пропорцій і до розмірів загальної масової нужди, Союз буде старатися робити все можливе для допомоги населенню України. Підчеркуємо се супроти великих труднощів, з котрими звязана всяка допомогова діяльність. Коли такий сильний інтернаціональний орган, як місія д-ра Нансена потрібувала яких чотири пять місяців, щоби перекинути розсилку пакетів з Москви до Києва, то що говорити про роботу нашого Союзу.

Організуючи свою поміч при допомозі громадських організацій на Україні, Союз мусів придержуватись крайної обережности, підшукуючи елементи аполітичні, непідозрілі для урядових кругів, з другого боку досить певні і авторітетні в очах громадянства. Відпоручникам Союзу на Україні дані дерективи піддержувати звязок з офіційними комітетами запомоги Українським Червоним Хрестом, Всеукраїнською Академією Наук з одного боку, з другого боку нести поміч як раз найбільш занедбаним, які найменше можуть рахувати на поміч офіційних і інтернаціональних організацій. Не роблячи ніякої конкуренції доповнювати їх діяльність своєю роботою в сфері нам близькій і приступнійшій, ніж їм — се є завдання союзу.

Прикладом такої діяльности, можливо, послужить організація виїзду українських культурних робітників для спочинку за кордоном. На ініціятиву Союзу в тій справі Віденська Місія порузумілась з головою Комітета допомоги вченим на Україні, народним комісаром освіти Грінько і тепер можна сподіватись що по порозумінню обох сторін що до кандидатів у першу серію, справа ця перейде в найблищім часі до життя.

За Союз „Голодним України“:
Проф. М. Грушевський — голова,
Ю. Тищенко-Сірий — секретар.

Лист проф. Гаральда Гевдінґа до проф. М. Грушевського.

(Переклад з француського).

Копенгаґен (Вальбі) 15. VII. 1922.

Дуже Поважаний Пане і Товаришу!

Одночасно з Вашим листом з д. 18. червня я одержав від Комітету Помочи п. Фрітьофа Нансена в Женеві прохання о допомогу для студентів і професорів десяти університетів в Росії і на В. Україні. Отже я получив обидва прохання в одну відозву до данського народу. Данський Червоний Хрест вже вислав суму Комітетови Нансена і я сподіваюсь що з приватних джерел можна буде також отримати дещо (хоча до нашого народу майже що дня звертаються страждаючі країни за домогою). Я зробив як міг найкраще, дорогий Товаришу, і буду щасливий коли мої заходи чимне будь допоможуть Вашій країні, яка тепер така нещасна.

Відданий Вам:
Гаральд Гевдінґ.

Поклик до українського Громадянства.

Серед жнив ослабла жертвенність на цілі допомоги „Голодній Україні“. Та жнива небавком скінчаться, а сама акція збірки не може продовжуватись в нескінченність, бо ждуть нас инші пекучі, національні та культурні потреби. Тому відкликується Краєвий Комітет до Українського Громадянства з покликом, щоби приспішено роботу і зложено звіти до половини вересня біжучого року. Спеціяльно відкликується Комітет до нашого Громадянства в так зв. Станиславівськім Воєвідстві, де збірка дозволена, одначе тільки по доповненю формальностей, оповішених в розпорядку тамошного Воєводи, поміщенім в 117. числі „Громадського Вістника“. Як би хто не мав цего розпорядку, нехай віднесеться до Краєвого Комітету а дістане негайно його копію. Доси маємо вістку про утворення Комітету тільки з одного Коссова під проводом д-ра Рондяка, звідки прислано вже першу збірку в квоті 77.000 мп. Що діється по иньших повітах, не знаємо. Комітет просить о збірку не тільки в грошах, але й у збіжю і полотні. Є всяка надія, що перевіз збіжа перейме у свої руки америк. товариство „Ara“ під доглядом одного або двох людей, яких визначить Комітет. Спеціяльно пожадана була би висилка одного селянина, щоби на місци міг провірити не тільки грозу горя, але також факт, що збіжа йде виключно між українську людність. Збіжа буде спрямоване в першім ряді на Запорожа, де вигинуло з голоду богато населення і де потрібна поміч в насінню і живности, бо инакше голоду не усунеться. Диси зібрано около 28 міліонів мп. а видано вже на підмоги емігрантам і на посилки живности через „Ara“ около 11 міліонів. Живність висилається постійно і тільки на певні адреси, щоби не розтрачено ані зломаного феника. В найблизшім часі вишлеться живність на дальші три міліони. Комітет потребує гроший на перевіз збіжа та частину збірки мусить зарезервувати на сю ціль. Приїдуть також небавом до нас придніпрянські учені, котрим треба буде помочі в одежі та виживленю. Не може також закривати Комітет перед Громадянством, щой поміж емігрантами велика нужда. В таборі у Щепюрній маємо 85 козаків хорих на туберкульозу, з котрих 35 засуджених безумовно на повільне конання, а инших жде те саме, коли ми їм не поможемо. Треба отже ще великих гроший і великої помочи в збіжю, щоби хоча в тисячній, а не сотній части запобічи страшному нещастю, яке зависло над нашими братьми, сестрами і дітьми з великої України. По таборах відчувається також великий недостаток в сорочках та й у біллю взагалі. Є кому пошити білля, але нема полотна.

З приємністю стверджує Комітет, що за Збарищиною пішло кілька инших повітів, де зібрано значні гроші та жертви в збіжю. Але є ще цілий ряд повітів, не знищених дуже війною, що не зложили доси нічого. Комітет приготовлює статистику збірки, яку оповістить прилюдно. Нехайже Громадянство памятає, що від збірки нікому усунутись не вільно, та що збірка кількох соток або тисячок марок польських в селі, що числить хочби тільки 500 душ, не є ніякою жертвою в порівнанню з потребами і величною цілию. А вже не згадуємо про села, що байдужністю і мовчанням збувають поклики Комітету. Видно, до них не дотерло ще почуття національних звязків з великою Україною і потреби ратування брата в горю. З жалем і докором прийдеться згадати про такі села, чого одначе Комітет не рад би робити.

Братя, сестри, діти! Ще раз, в останнє відзиваємося до Вас, не

щадіть жертв! Хто вже зложив а має спроможність дати жертву в друге, нехай і той не відкажеться! Чиєж серце не здобулося доси на жертву, нехай поспішить з даром! Ніяка заборона не може спинити жертвенности в грошевій почтовій посилці під адресою наших фінансових інституцій у Львові, „Дністра“, „Краєвого Союза Кредитового“, „Земельного Банку“ та всіх повітових інституцій в краю на книжочку „Голодній Україні“. Цею дорогою відкликуємося також в останнє до наших братів поза межами Галичини, котра одинока не дасть ради у великій роботі. Нехай поможуть у збірці Волинь, Підляше, Холмщина, громадянство розсипане в Чехах, Німеччині, Австрії а спеціяльно в Америці, котре вже нераз стануло у пригоді на ріжні цїли і сим разом не поскупить датків любови на видертя з обіймів голоду і нужди наших братів. Хто не перевів доси одноденного національного посту і не зложив відповідного датку на допомогу „Голодній Україні“, нехай це вчинить негайно, бо инакше сам пірве звязки з українством і поставить себе поза суспільністю, серед котрої і з котрої він має свій прожиток! Тепер хвиля в життю нашого народу, де треба всім поділитися лептою і нікому в д неї не вільно відсунутися! Нехай це нещастя, що навістило Україну, й вигладить нашою жертвенністю сю прірву, яка витворилася серед війни між дітьми одного народу! — За Президію Комітету Праці: Юл. Романчук, Кир. Студинський, Леонід Білецький.

Привіт віденського Комітету для львівського Комітету „Голодній Україні“.

Голова віденського Комітету приславав привітне письмо: „Високоповажані! Довідуючися про хід Вашої запомогової акції, не можу стриматися, щоб не висловити мого глибокого поважання, подиву і захоплення перед енергією, витривалістю і успіхами Вашого Комітету і поведенням Українського громадянства і цілої людности Галицької України — того спочуття і запалу, з котрим воно відізвалось на Ваші кличі і серед усяких перепон і переслідувань зложило такі поважні суми і запаси в поміч Великій Україні! Величня се маніфестація невичерпаної сили українського народу, що по такім знущанню і серед неустанних дальших всіляких обмежень здобувається на таку великодушну поміч своїм братам. Чудова маніфестація національної солідарности, яка перемагає всі хвилеві поділи і політичні комбінації“.

„На жаль, брак громадської преси і в'дповідної комунікації на Великій Україні не дає змоги відповідно познайомити широкі круги української людности там з сею акцією, яка, без сумніву, додалаб їй нових сил і надій. Я певен одначе, що Ваша праця зістанеться для неї одним з ясних, будуючих споминів! З виразами глибокого поважання Михайло Грушевський. Відень, 16. липня 1922 р.“.

Приїзд київських учених до Галичини і Австрії на відпочинок.

Комісар над. освіти п. Гринько, як голова комітету помочі ученим, удався урядово до від. комітету, чи не міг би він приняти на 1—2 місяці на своє удержання для спочинку 12 осіб. Віденський Комітет заявив згоду. Приїдуть в короткім часі п. Сумцов, Івановський, Тимофіїв, Тутковський, Граве, Кримський та ще 4 або 6 осіб, котрих призвищ поки-що не знаємо, між ними двох учених з Одеси. Супротив одначе ненормальних відносин в Австрії, де проживлення дуже тяжке, віденський Комітет запитує, чи не краще, близше, та вигіднійше було би їх умістити в Галичині? Тому запитує краєвий Комітет допомоги „Голодній Україні“ („Дністер“ вул. Руська ч. 20. Львів) наше Громадянство у Львові та на провінції по містах і селах, чи не схотів би хто приняти по одному ученому до своєї хати. З огляду на великі трудности з мещканнями у Львові та по містах, Комітет відкликується до нашого патріотичного Духовенства, Учителів, Селян і нечисленних, українських дідичів, щоби допомогли йому в розміщенню українських учених по своїх домах. О скільки треба буде матеріяльної помочи, Комітет не відмовить. Зголошень жде Комітет скоро, бо учені приїдуть небавом і для них треба приготовити заздалегідь місця побуту. Перебудуть вони у нас около 2 місяців, почім на переміну приїдуть другі учені. Тому просить Комітет о негайні вістки і численні зголошення, бо не виключена річ, що вже в другій половині сего місяця, або з початком вересня повитаємо дорогих гостей в нашім краю. Робім се в імя клича: „Ратуймо українську культуру та її Світочів!“.

Конфіската збіжа.

В селі Цівкові, цещанівського повіта, сконфіскувала поліція вісім метр. сотнарів збіжа і передала його місцевому громадському урядови до диспозиції Староства. Краєвий Комітет віднісся з жалобою до львівського Воєвідства і просьбою о видачу не тільки сего збіжа, але й иншого по ріжних місцевостях. При сій нагоді не може Комітет затаїти свого здивовання, що не подано йому звітів з конфіскати збіжа по всіх селах, як се зробив би кождий свідомий нарід. Чи нема одної освіченої душі по тих селах, яка здобулась би на кілька словець. Се потрібне для статистики та инших цілей. Не повідомлено також Краєвого Комітету, чи звернено збіже і гроші, сконфісковані на областях т. зв. станиславівського Воєвідства? Вістки сі для нас конечні.

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Видає і за редакцію відповідає Олекса Кузьма

З друкарні Спілки „Діло“